ECLI:LV:AT:2025:0219.A420169023.10.L
Lieta Nr. A420169023, SKA-265/2025
Administratīvo lietu departaments

Latvijas Republikas Senāts
RĪCĪBAS SĒDES LĒMUMS
Rīgā 2025.gada 19.februārī

[1] Senātā saņemta pieteicējas /pers. A/ kasācijas sūdzība par Administratīvās apgabaltiesas 2024.gada 21.jūnija spriedumu, ar kuru noraidīts pieteicējas pieteikums par labvēlīgāka administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicējai piešķirtu lielāku maternitātes pabalstu par laika posmu no 2023.gada 1.marta līdz 2023.gada 9.maijam un no 2023.gada 10.maija līdz 2023.gada 4.jūlijam.

Tiesa konstatēja, ka nav pamata pieteicējai vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķinā iekļaut 2022.gada decembrī reģistrēto darba algu 4500 *euro* par 18 dienām, jo tie nav pieteicējas iepriekš gūtie regulārie ienākumi 12 mēnešu periodā. Konkrētajā gadījumā pamatoti piemērots Ministru kabineta 2021.gada 16.novembra noteikumu Nr. 753 „Valsts sociālās apdrošināšanas pabalstu noteikumi" (turpmāk – noteikumi Nr. 753) 8.punkts un vidējā iemaksu alga aprēķināta, ņemot vērā 12 mēnešu periodu pirms apdrošināšanas gadījuma iestāšanās, proti, no 2020.gada 1.aprīļa līdz 2021.gada 31.martam.

[2] Kasācijas sūdzības argumenti ir vērsti uz pieteicējas ieskatā nepareizu likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 31.panta pirmās daļas un noteikumu Nr. 753 8. un 10.punkta interpretāciju: tiesību normas gramatiski skaidri noteic maternitātes pabalstu aprēķināt no sociālās apdrošināšanas iemaksu algas, kas nopelnīta laikā starp diviem sociālās apdrošināšanas gadījumiem. Tiesai nebija pamata izmantot citas tiesību normu interpretācijas metodes un atkāpties no tiesību normās skaidri noteiktā regulējuma.

Senatoru kolēģija atzīst, ka tiesa pamatoti un atbilstoši Senāta judikatūrai secinājusi, ka noteikumu Nr. 753 10.punkts nav piemērojams tādēļ, ka tā gramatiska interpretācija un piemērošana šajā konkrētajā gadījumā nonāktu pretrunā ar sociālās apdrošināšanas sistēmas mērķi pasargāt apdrošināto personu no ienākumu zuduma. Likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 31.panta pirmā daļa paredz pamatprincipu, ka vidējo apdrošināšanas iemaksu algu aprēķina no apdrošinātās personas apdrošināšanas iemaksu algas par 12 kalendāro mēnešu periodu. Noteikumu Nr. 753 10.punkts pieļauj izņēmumu – vidējo apdrošināšanas iemaksu algu aprēķināt no īsāka perioda, ja daļā no 12 mēnešu perioda personai bijusi pārejoša darbnespēja, grūtniecības un dzemdību atvaļinājums u.c. Senāts jau iepriekš ir interpretējis pēc satura tādas pašas tiesību normas, kādas piemērojamas šajā lietā, un atzinis: likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 31.panta pirmās daļas, kā arī Ministru kabineta 1998.gada 28.jūlija noteikumu Nr. 270 „Vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķināšanas kārtība un valsts sociālās apdrošināšanas pabalstu piešķiršanas, aprēķināšanas un izmaksas kārtība" 8.punkta (šobrīd noteikumu Nr. 753 12.punkta) vārdiskā izpausme, atbilstoši kurai pieteicējas vidējās iemaksu algas aprēķinā būtu jāņem vērā tikai vienas dienas iemaksu alga, neatbilst likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu" 3.panta pirmajā daļā un likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 5.panta pirmajā daļā noteiktajam tiesību normas mērķim – segt daļu no personas zaudētajiem algotā darbā gūstamajiem ienākumiem. Tiesību normas vārdiskā izpausme aptver tādu faktisko situāciju, kuru tiesību normas mērķis, pat ievērojot likuma „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu" 31.panta septītajā daļā (šobrīd noteikumu Nr. 753 10.punktā) ietverto izņēmumu, nevēlas aptvert, jo vecāku pabalsta mērķis nav nodrošināt ienākumus, kas būtu augstāki nekā noteiktā periodā iepriekš algotā darbā gūtie (sal. sk. *Senāta 2017.gada 24.novembra sprieduma lietā Nr. SKA-987/2017, ECLI:LV:AT:2017:1124.A420308915.2.S, 6. un 7.punktu*). Minētie Senāta secinājumi ir attiecināmi arī uz gadījumu, kad personai apdrošināšanas iemaksu alga reģistrēta par 18 dienām. Ievērojot minēto, tiesa pamatoti piemērojusi noteikumu Nr. 753 8.punktu, vidējo iemaksu algu nosakot par 12 mēnešu periodu pirms abu sociālās apdrošināšanas gadījumu iestāšanās.

Pieteicējas argumenti kasācijas sūdzībā (maternitātes pabalsts tiek aprēķināts dienās; personas gūtie ienākumi tiek pārvērsti uz vienas dienas laikā gūtajiem vidējiem ienākumiem) neatspēko tiesas norādīto, ka minimālais periods, kas ļautu noteikt vidējo apdrošināšanas iemaksu algu, izslēdzot citus periodus, ir divi mēneši.

[3] Kasācijas sūdzībā ietverta virkne ar argumentiem par apstākļiem, kurus tiesai nevajadzēja vērtēt, jo to neparedzot nedz likums „Par maternitātes un slimības apdrošināšanu", nedz noteikumi Nr. 753. Proti, tiesa nepamatoti vērtējusi: vai izmaksājamais pabalsts būtu nesamērīgi liels pret pieteicējas gūtajiem ienākumiem; vai pieteicēja spētu nākotnē gūt līdzvērtīgus ienākumus; iemeslus, kāpēc pieteicēja pārtrauca darba attiecības ar darba devējiem. Tādēļ tiesa esot pārkāpusi patvaļas aizlieguma principu.

Tā kā maternitātes pabalsts tiek izmaksāts no valsts budžeta līdzekļiem, tad šādu apstākļu papildus vērtēšana palīdz objektīvi noskaidrot, vai pabalsta izmaksas gadījumā tiktu sasniegts sociālās apdrošināšanas mērķis. Līdz ar to nav saskatāms patvaļas aizlieguma principa pārkāpums, tiesai vērtējot minētos apstākļus.

[4] Ņemot vērā iepriekš minēto, senatoru kolēģija atzīst, ka kasācijas sūdzības argumenti nerada šaubas par apgabaltiesas sprieduma tiesiskumu. Lietā arī nav risināmi sarežģīti tiesību jautājumi, kuru dēļ kasācijas tiesvedībai būtu nozīme judikatūras veidošanā. Līdz ar to kasācijas tiesvedības ierosināšana ir atsakāma.

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 338.panta otro daļu un 338.[1]panta otrās daļas 2.punktu, senatoru kolēģija

nolēma

atteikt ierosināt kasācijas tiesvedību sakarā ar /pers. A/ kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2024.gada 21.jūnija spriedumu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Senatore I. Meldere

Senatore A. Kovaļevska

Senatore R. Vīduša